Shahid Bahonar University of Kerman

Journal of Accounting Knowledge

Print ISSN: 2008 - 8914 Online ISSN: 2476 - 292X

Iranian Accounting Association

The Future of the Accounting Profession with an Emphasis on Generation Z: A Systematic Review Study

Ghassem Blue[1]

1. **Corresponding Author**, Department of Accounting, Allameh Tabataba'i University, Tehran, Iran. **Email:** blue@atu.ac.ir

Article Info

Article Type:
Review Study.

Article History:
Received: 21 June 2026
Received in revised form: 28 July 2026
Accepted: 3 August 2026
Available online: 7 November 2026

***Keywords*:**
Accounting Profession,
Future Studies,
Generation Z,
Digital Transformation,
Meta-Synthesis,
Artificial Intelligence.

JEL Classification:
C45, M41.

ABSTRACT

Objective: Rapid technological advancements, changes in the business environment, and the entry of Generation Z into the labor market have fundamentally transformed the accounting profession. This study aims to explore the future of the accounting profession and examine the role and impact of Generation Z in shaping this transformation.

Method: This study employs a systematic literature review using the meta-synthesis approach based on Sandelowski and Barroso's seven-step framework. Following the development of the search protocol and the establishment of the inclusion and exclusion criteria, 1,073 articles were initially identified from relevant databases. Through a multi-stage screening process involving title and abstract review, eligibility assessment, and full-text evaluation, 36 studies were ultimately selected for the final analysis.

Results: The analysis resulted in the identification of 61 basic themes, 13 organizing themes, and 5 overarching themes. The findings indicate that technologies such as artificial intelligence, cloud computing, edge computing, blockchain, and business process automation are among the most influential drivers shaping the future of the accounting profession. Moreover, Generation Z, characterized by strong digital literacy, adaptability, multitasking ability, and a positive attitude toward innovation, plays a critical role in facilitating the profession's digital transformation.

Conclusion: The future of the accounting profession will be shaped by the interaction between technological advancements and the behavioral characteristics of Generation Z. The sustainability of the profession largely depends on Generation Z's ability to adapt to emerging technologies and lead digital transformation initiatives. Furthermore, effective collaboration among government, academia, and industry, together with the redesign of accounting education curricula, is essential to meet the evolving demands of the profession.

Cite this article: Blue, Gh. (2026). The future of the accounting profession with an emphasis on generation Z: A systematic review study. *Journal of Accounting Knowledge*, *17*(3), 43-60. https://doi.org/10.22103/jak.2026.27487.4317

Publisher: Shahid Bahonar University of Kerman.
©The Author(s).

Introduction

The contemporary business environment is undergoing substantial changes driven by technological innovations, evolving stakeholder expectations, and shifts in workforce values. As one of the most important organizational information systems, the accounting profession has not remained immune to these developments. Emerging technologies such as artificial intelligence (AI), blockchain, cloud computing, edge computing, and big data analytics are reshaping accounting practices and redefining the competencies required of accounting professionals.

Simultaneously, Generation Z—individuals born between 1997 and 2012—has emerged as a significant force in higher education and the labor market. As digital natives, they possess unique characteristics, including technological proficiency, entrepreneurial orientation, adaptability, and a strong commitment to social and environmental responsibility. Consequently, understanding the role of Generation Z in shaping the future of the accounting profession has become increasingly important. This study aims to systematically review the literature on the future of the accounting profession and identify the role of Generation Z in the ongoing digital transformation of the field.

Method

This study adopts a qualitative research design based on a systematic literature review and meta-synthesis approach. The research process follows the seven-step framework proposed by Sandelowski and Barroso.

Initially, research questions and a search protocol were developed to guide the review process. Subsequently, a comprehensive search was conducted across relevant academic databases, resulting in the identification of 1,073 studies. The screening process involved several stages, including title review, abstract review, application of inclusion and exclusion criteria, and full-text assessment.

Following the screening process, studies that did not meet the predefined eligibility criteria were excluded, and 36 studies were ultimately selected for detailed analysis. The full texts of the selected studies were systematically examined, initially resulting in the identification of 209 codes or concepts. These codes were subsequently compared and categorized according to their conceptual similarities.

The selected articles were systematically coded, and their findings were synthesized through qualitative content analysis to identify recurring themes and patterns related to the future of the accounting profession and the role of Generation Z.

To enhance the quality and reliability of the analysis, the extracted codes were also reviewed and categorized by two university faculty members. The level of agreement between the classifications was assessed using Cohen's kappa coefficient, which resulted in an agreement level of 88%, indicating a high level of reliability.

Results

The analysis led to the identification of 61 basic themes, which were organized into 13 organizing themes and ultimately grouped into 5 overarching themes.

The first overarching theme concerns future working conditions in the accounting profession and includes three organizing themes and 13 basic themes. The findings indicate that Generation Z values teamwork, professional autonomy, social responsibility, transparency, flexible working arrangements, remote work, and flexible working hours. A friendly workplace, access to updated technologies, opportunities for professional growth, information technology infrastructure, and the use of social media are also among the characteristics associated with the future accounting workplace.

The findings reveal that digital technologies are the primary drivers of transformation in the accounting profession. Technologies such as artificial intelligence, blockchain, cloud

computing, edge computing, big data analytics, and process automation are expected to significantly alter traditional accounting functions.

The second overarching theme relates to education and individual development and includes 11 basic themes organized into three organizing themes. The findings emphasize the importance of critical thinking, digital skills, learning new skills, and developing social competencies. The future accounting curriculum should therefore incorporate emerging technologies and provide opportunities for continuous education and capsule learning, enabling future accountants to adapt to rapid technological changes.

The results also indicate that Generation Z demonstrates a generally positive attitude toward technological innovation and the digital transformation of accounting. Their familiarity with digital technologies, ability to multitask, entrepreneurial mindset, and openness to change position them as key contributors to the future development of the profession.

The third overarching theme concerns transformations in the accounting profession and universities and represents the most prominent dimension of the findings. It includes 17 basic themes organized into three organizing themes. The findings show that artificial intelligence, blockchain, big data analytics, cloud and edge computing, financial technologies, smart contracts, and automation are transforming accounting, auditing, financial reporting, management accounting, and corporate governance. These developments are expected to shift accounting activities from routine processing toward analytical, strategic, and advisory functions. The findings also highlight the growing importance of management accounting, green accounting, and closer relationships between accounting and modern industry.

However, the findings highlight the necessity of revising accounting education programs to better align with future professional requirements. Universities and professional institutions must emphasize digital competencies, analytical skills, interdisciplinary knowledge, and continuous learning to prepare future accountants for an increasingly technology-driven environment.

The fourth overarching theme addresses the challenges facing Generation Z and the accounting profession and consists of 10 basic themes organized into two organizing themes. These challenges include digitalization risks, the reliability of digital processes, trust within blockchain ecosystems, potential reductions in employment opportunities resulting from artificial intelligence, environmental and cultural challenges, and transparency in implementing social responsibility.

The fifth overarching theme focuses on the professional and behavioral characteristics of future Generation Z accountants and consists of 10 basic themes organized into two organizing themes. The findings indicate characteristics such as stronger cognitive skills, attention to financial well-being and accountability, ethical orientation, and greater attention to social values. At the same time, challenges such as inadequate planning, weak cybersecurity behaviors, uncertainty-related biases, isolation-related tendencies, and reflective biases were identified.

Conclusions

The study concludes that the future of the accounting profession will be shaped by the combined influence of technological transformation, educational adaptation, changing workplace conditions, and the distinctive characteristics of Generation Z.

The findings demonstrate that digital transformation affects not only the technologies used in accounting but also the nature of accounting work, workplace conditions, educational requirements, and professional competencies. Generation Z can play an important role in this transformation because of its familiarity with digital technologies, preference for flexible and technology-enabled work environments, interest in continuous learning, and attention to social and ethical values. Nevertheless, technological familiarity alone is insufficient, and future

accountants need to combine digital competencies with critical thinking, analytical capabilities, social skills, ethical awareness, and continuous learning.

The sustainability and long-term relevance of the accounting profession depend on the ability of future accounting professionals to adapt to technological change and develop new competencies. Furthermore, stronger collaboration among government agencies, higher education institutions, and industry stakeholders is required to redesign educational curricula, establish relevant professional standards, and address evolving labor market demands.

Accordingly, universities should revise accounting curricula by incorporating digital technologies, analytical skills, interdisciplinary knowledge, and continuous learning opportunities. Professional institutions should update competency frameworks and professional development programs, while employers should create work environments that accommodate Generation Z's expectations regarding flexibility, technology, professional development, teamwork, and social responsibility.

Ultimately, the survival and advancement of the accounting profession in the digital era will largely depend on how effectively Generation Z responds to technological disruption and embraces innovation. Generation Z should therefore not merely be regarded as a new generation entering the accounting labor market, but as an important agent in shaping the future direction, structure, and capabilities of the accounting profession.

Author Contributions

All authors contributed equally to the conceptualization of the article and writing of the original and subsequent drafts.

Data Availability Statement

"Not applicable".

Acknowledgements

The authors thank all participants in this study.

Ethical Considerations

The authors avoided data fabrication, falsification, plagiarism, and misconduct.

Funding

This research did not receive any specific grant from funding agencies in the public, commercial, or not-for-profit sectors.

Conflict of Interest

The authors declare no conflict of interest.

مجله دانش حسابداری
شاپا چاپی: ۸۹۱۴-۲۰۰۸ شاپا الکترونیکی: ۲۴۷۶-۲۹۲X
دانشگاه شهید باهنر کرمان
انجمن حسابداری ایران

آینده حرفه حسابداری با تأکید بر نسل زد: مطالعه مرور نظام‌مند

قاسم بولو[1]✉

۱. **نویسنده مسئول**، گروه حسابداری، دانشکده مدیریت و حسابداری، دانشگاه علامه طباطبائی تهران، ایران. **رایانامه:** blue@atu.ac.ir

اطلاعات مقاله

نوع مقاله: مطالعه مروری.

تاریخ‌ها:
تاریخ دریافت: ۱۴۰۵/۳/۳۱
تاریخ بازنگری: ۱۴۰۵/۵/۶
تاریخ پذیرش: ۱۴۰۵/۵/۱۲
تاریخ انتشار برخط: ۱۴۰۵/۸/۱۶

واژه‌های کلیدی:
آینده‌پژوهی،
حرفه حسابداری،
نسل زد،
تحول دیجیتال،
فراترکیب،
هوش مصنوعی.

طبقه‌بندی JEL:
C45, M41.

چکیـــده

هدف: تحولات فناورانه، تغییرات محیط کسب‌وکار و ورود نسل زد به بازار کار، آینده حرفه حسابداری را با دگرگونی‌های اساسی مواجه ساخته است. پژوهش حاضر با هدف بررسی آینده حرفه حسابداری و تبیین نقش و تأثیر نسل زد در این تحول انجام شده است.

روش: این پژوهش با استفاده از روش مرور نظام‌مند ادبیات و رویکرد فراترکیب بر اساس الگوی هفت‌مرحله‌ای سندلوسکی و باروسو انجام شده است. پس از تدوین پروتکل جستجو و تعیین معیارهای پذیرش و رد، تعداد ۱۰۷۳ مقاله از پایگاه‌های اطلاعاتی شناسایی شد. در فرآیند غربالگری چندمرحله‌ای، مقالات بر اساس عنوان، چکیده، شاخص‌های پذیرش و رد و متن کامل ارزیابی شدند و در نهایت ۳۶ مقاله برای تحلیل نهایی انتخاب گردید.

یافته‌ها: نتایج پژوهش منجر به شناسایی ۶۱ مضمون پایه، ۱۳ مضمون سازمان‌دهنده و ۵ مضمون فراگیر شد. یافته‌ها نشان می‌دهد فناوری‌هایی نظیر هوش مصنوعی، رایانش ابری، رایانش لبه‌ای، بلاکچین و اتوماسیون فرآیندها از مهم‌ترین عوامل شکل‌دهنده‌اینده حرفه حسابداری هستند. همچنین نسل زد به دلیل ویژگی‌هایی همچون تسلط بر فناوری‌های دیجیتال، انعطاف‌پذیری، چندمهارتی بودن و نگرش مثبت به نوآوری، نقش کلیدی در تحقق تحول دیجیتال حرفه حسابداری ایفا می‌کند.

نتیجه‌گیری: نتایج حاکی از آن است که‌اینده حرفه حسابداری حاصل تعامل همزمان تحولات فناورانه و ویژگی‌های رفتاری نسل زد خواهد بود. تداوم و پایداری این حرفه به میزان موفقیت نسل زد در انطباق با فناوری‌های نوین و هدایت فرآیند تحول دیجیتال بستگی دارد. همچنین هم‌افزایی میان دولت، دانشگاه و صنعت و بازنگری در برنامه‌های آموزشی حسابداری، از الزامات اساسی پاسخگویی به نیازهای آینده حرفه محسوب می‌شود.

استناد: بولو، قاسم (۱۴۰۵). آینده حرفه حسابداری با تأکید بر نسل زد: مطالعه مرور نظام‌مند. *مجله دانش حسابداری*، ۱۷(۳)، ۴۳-۶۰.
https://doi.org/10.22103/jak.2026.27487.4317

ناشر: دانشگاه شهید باهنر کرمان.
© نویسنده/ نویسندگان.

۱- مقدمه

تغییرات روزافزون و سریع در فضای کسب و کار تحت تأثیر عوامل مختلف از جمله بروز و ظهور فناوری‌های جدید، تغییر انتظارات و رویکردهای متفاوت ذینفعان نسبت به گذشته درباره موضوعات و مسائل مختلف، و تغییر نسلی در ارزش‌های نیروی کار، آینده حرفه حسابداری را نیز در معرض یک تحول اساسی قرار داده و این حرفه را فراتر از مرزهای سنتی خود برده است.

در سال‌های اخیر، پیشرفت سریع‌فناوری‌ها، نحوهٔ به اشتراک گذاری اطلاعات را دستخوش تغییرات چشمگیری کرده است و حسابداری به عنوان یکی از سیستم‌های اطلاعاتی حیاتی در جامعه، از این تغییرات مصون نبوده است. استفاده از فناوری‌های نوینی مانند هوش مصنوعی، بلاکچین، رایانش ابری و کلان داده، باعث بهبود و افزایش دسترسی به اطلاعات شده است. حسابداری نیازمند بروز رسانی و تغییر در حوزه آموزش، مقررات و استانداردها، تکنیک‌های حسابداری و حسابرسی بوده که به دلیل نیاز به‌این تغییر، تعیین و توسعه استراتژی مناسب برای تغییرات اثربخش برای آینده حرفه حسابداری گریزناپذیر است (سلاطی و همکاران، ۱۴۰۰).

سرعت پیشرفت فناوری، کمبود مهارت‌ها، نیاز به نیروی کار چندپیشه، افزایش ضریب نفوذ هوش مصنوعی در عرصه زندگی و محیط کار، تغییرات در ارزش‌ها و ویژگی‌های نسل جدید نیروی کار و تغییرات متعدد دیگری حرفه حسابداری را با دگرگونی مواجه کرده اند، بنابراین، سیاست‌گذاران و دست اندرکاران و سایر بازیگران حرفه سعی می‌کنند این نگرانی‌ها را به فرصت‌ها تبدیل کنند. در این عرصه، شرکت‌هایی و افرادی که فناوری را می‌پذیرند، فرهنگ یادگیری غنی را پرورش می‌دهند و مهارت‌های استراتژیک و مبتنی بر روابط را تقویت می‌کنند، حرفه حسابداری را به سمت جلو هدایت خواهند کرد.

در میان عوامل و پیشران‌هایی که‌اینده حرفه حسابداری را رقم می‌زنند، نسل جدید نیروی کار که اصطلاحا نسل Z[1] نامیده می‌شوند نقش برجسته‌ای بازی می‌کنند. نسل Z به متولدین سال‌های ۱۹۹۷ تا ۲۰۱۲ اطلاق می‌گردد که «بومیان دیجیتال[2]» نیز نامیده می‌شوند، در محیطی رشد کرده‌اند که شامل تلفن‌های همراه، رسانه‌های اجتماعی و البته‌اینترنت است. آن‌ها نسلی هستند که بیشترین مدت زندگی خود را در فضای مجازی سپری می‌کنند و با فشردن یک دکمه یا یک دستور صوتی به طور کامل از وفور اطلاعات موجود بهره می‌گیرند. روابط برخط و فیزیکی آن‌ها به طور مداوم با هم تداخل دارد و این پدیده به طور فزاینده‌ای به محیط کار نیز سرایت کرده است و این تغییرات با پاندمی کوید ۱۹ و دورکاری بیشتر نمایان شده است. این ویژگی‌ها، فرصت‌های بی بدیلی را برای این نسل فراهم می‌آورد تا در شکل‌گیری و تأثیرگذاری بر آینده ما نقش مؤثری را بازی کنند (فدراسیون بین‌المللی حسابداران[3]، ۲۰۲۱).

توانایی نسل Z در مقایسه با نسل‌های قبلی برای انجام دادن چند کار همزمان (چندپیشگی) بیشتر است، به راحتی بین اپ‌ها، دستگاه‌ها و گفتگوها جابجا می‌شوند و روحیه کارآفرینی بیشتری دارند. در واقع، مطالعات اخیر نشان می‌دهد که تقریباً ۳ نفر از هر ۴ نوجوان می‌خواهند در آینده کسب‌وکار خود را راه‌اندازی کنند. برای کارفرمایان بالقوه، این روحیه کارآفرینی می‌تواند سخت به‌کار گرفته شود و منجر به سطح بالاتری از ترک شغل نسبت به گذشته شود.

---

[1] Z Generation
[2] Digital Natives
[3] International Federation of Accountants

نسل Z درک می‌کنند که حتی در سخت‌ترین شرایط هم فرصت‌هایی برای پیشرفت وجود دارد. آن‌ها تغییرات محیط کار را همه جا می‌بینند و می‌خواهند سریع پیشرفت کنند. محیط کاری برای آن‌ها سیال و موقتی است. بسیاری انتظار دارند که در حرکت بعدی شغلی خود ارتقا پیدا کنند و بخش قابل توجهی هم به دنبال یک شغل جدید بیرون از سازمان هستند. به نظر می‌رسد آن‌ها کاملاً خوشحال هستند که استعدادهای خود را در جای دیگری استفاده کنند اگر فرصت‌های مناسب پیش بیاید (فدراسیون بین‌المللی حسابداران، ۲۰۲۱). نسل Z نقش‌های رهبری نوظهوری را در شکل‌دهی به گفتمان اجتماعی بر عهده گرفته‌اند و به مسائلی همچون پاسخگوئی اجتماعی و محیط زیست و توسعه اهمیت ویژه‌ای قائل هستند. در عین حال، زندگی این نسل با پیچدگی‌ها و ویژگی‌های متعددی همراه است که پرسش‌های مهمی درباره دیدگاه‌های آنها نسبت به اصول حسابداری مطرح می‌کند (اسپات و همکاران[1]، ۲۰۲۶). بنابراین، ورود نسل Z به بازار کار به منزله یک جهش در نگرش و شیوه‌های کسب‌وکار خواهد بود، که می‌تواند موجب بهبود عملکرد، افزایش رضایت شغلی و ارتقاء مسئولیت‌پذیری در تمامی سطوح شود و در این میان، بر آینده حرفه حسابداری نیز تأثیرگذار باشد، از سویی دیگر، کشور ما با نوسانات جمعیتی شدیدی مانند رشد در دهه ۶۰ و تنزل شدید در دهه‌ها ۸۰ و ۹۰ مواجه بوده است، بنابراین، مطالعات مربوط به نسل‌های کاری، تفاوت بین نسلی در محل کار، مدیریت منابع انسانی نسل‌های جدید، درک انتظارات نسل‌های جدید و ... از اهمیت بسزایی برخوردار است؛ بر این اساس تحقیق حاضر به بررسی جامع و نظام‌مند آینده حرفه حسابداری و تبیین نقش و تأثیر نسل Z در این تحول می‌پردازد. ساختار ادامه مقاله به صورت زیر است. در بخش دوم، مبانی نظری شامل مفهوم تحول در حرفه حسابداری و نسل Z و خلاصه‌ای از پیشینه تحقیق ارائه می‌گردد. بخش سوم به روش‌شناسی تحقیق می‌پردازد. در این بخش، اهداف و سؤالات، استراتژی جست‌وجوی مقالات و داده‌های توصیفی بیان و تشریح می‌شود. در بخش چهارم که نتایج تحقیق بیان می‌شود، مقالات منتخب و آمار توصیفی از این مقالات ارائه می‌شود. در نهایت در بخش پنجم، بحث و تحلیل بر روی نتایج تحقیق ارائه می‌شود.

۲- مبانی نظری

تحول فناوری در حرفه حسابداری با توسعه سریع فناوری‌های دیجیتال مانند هوش مصنوعی، کلان‌داده[2]، رایانش ابری[3] و اتوماسیون فرایندهای کسب‌وکار، روزبه‌روز شدت بیشتری پیدا کرده است. این تغییرات نه‌تنها جنبه‌های فنی فعالیت‌های حسابداری را تحت تأثیر قرار داده‌اند، بلکه ساختار کار، انتظارات مربوط به شایستگی‌های حرفه‌ای و جهت‌گیری تصمیم‌گیری در سازمان‌ها را نیز به‌طور عمیق دگرگون نموده است. سرعت پیشرفت فناوری، کمبود مهارت‌ها، نیاز به نیروی کار چندپیشه، افزایش ضریب نفوذ هوش مصنوعی در عرصه زندگی و محیط کار، تغییرات در ارزش‌ها و ویژگی‌های نسل جدید نیروی کار و تغییرات متعدد دیگری حرفه حسابداری را با دگرگونی مواجه کرده اند، بنابراین، سیاست‌گذاران و سایر بازیگران حرفه سعی می‌کنند این نگرانی‌ها را به فرصت‌ها تبدیل کنند. در این عرصه، شرکت‌هایی و افرادی که فناوری را می‌پذیرند، فرهنگ یادگیری غنی را پرورش می‌دهند و مهارت‌های استراتژیک و مبتنی بر روابط را تقویت می‌کنند، حرفه حسابداری را به سمت جلو هدایت خواهند کرد.

آینده حسابداری با ادغام هوش مصنوعی در حال تجربه یک تغییر پارادایم است. هوش مصنوعی به عنوان یک نیروی فناورانه، قابلیت‌های پیشرفته در تحلیل داده‌ها، شناسایی الگوها، مدل‌سازی برای پیش بینی و تعامل با ذینفعان را فراهم

[1] Sopt
[2] Big Data Analytics
[3] Cloud Computing

می‌کند (پنگ و همکاران[1]، ۲۰۲۳). با ادامه تکامل هوش مصنوعی، ادغام آن در رویه‌ها و فرآیندهای حسابداری در حال دگرگون سازی حرفه حسابداری است و فرصت‌های بی‌بدیلی برای بهبود کارآیی افزایش دقت و خلق ارزش در اختیار حسابداران و سازمان‌ها قرار می دهد (کانور[2]، ۲۰۱۹). از سوی دیگر،کلان داده در سال‌های اخیر به طور وسیع توسط متخصصان و حسابداران مورد استفاده قرار گرفته است و به‌عنوان منبع اطلاعاتی با حجم بالا، سرعت بالا و تنوع زیاد شناخته می‌شود که با پردازش کم‌هزینه و نوآورانه به افزایش بینش و تصمیم‌گیری کمک می‌کند. ادغام کلان داده‌ها در فرآیندهای حسابداری چشم انداز حسابداری را متحول کرده است، اما چالش‌های قابل توجهی همچنان ادامه دارد. مدیریت حجم عظیمی از داده‌ها، اطمینان از صحت و قابلیت اطمینان آن و پیمایش فناوری‌های در حال توسعه سریع موانع قابل توجهی ایجاد می‌کند (گینتونی و همکاران[3]، ۲۰۲۳). یافته‌های ارنابولدی و همکاران[4] (۲۰۱۷) نشان داد همواره ویژگی‌های کلان داده‌ها برای حسابداری اهمیت داشته است، زیرا حسابداری به دنبال اطلاعات قابل اتکا و مربوط برای تصمیم‌گیری است.مطالعه بوز[5] (۲۰۲۳) نشان داد کلان داده‌ها آینده حرفه حسابداری را تحت تأثیر قرار خواهد داد و این نتیجه با تحقیقات قبلی (ارنابولدی و همکاران، ۲۰۱۷) مطابقت دارد؛ بر این اساس سؤال اول تحقیق حاضر به شکل زیر است:

چه تحولات و تغییراتی برای آینده حرفه در تحقیقات و مطالعات قبلی پیش بینی شده است؟

تحولات دیجیتالی که در دنیای حسابداری رخ داده است، موجب تغییرات اساسی در نقش‌ها و شایستگی‌های موردنیاز شاغلین در حرفه حسابداری شده است. نسل Z، به‌عنوان گروهی که در حال حاضر بخش عمده‌ای از دانشجویان آموزش عالی را تشکیل می‌دهد، در معرض چالش سازگاری با پویایی‌های حرفه‌ای قرار گرفته اندکه به‌طور فزاینده‌ای بر فناوری متکی است.

یکی از مؤلفه‌ها و پیشران‌هایی که‌اینده حرفه حسابداری را رقم خواهد زد، نسل Z است؛ یعنی افرادی که بین سال‌های ۱۹۹۷ تا ۲۰۱۲ متولد شده‌اند. نسل Z در هسته مرکزی تغییر آینده حرفه حسابداری خواهد بود و استعدادها و دانش خود را به حرفه عرضه خواهد داشت و آن را تغییر خواهد داد. شاغلین مشتاق که هدف و رویکرد متفاوتی را دنبال می‌کنند (فدراسیون بین‌المللی حسابداران، ۲۰۲۱). این نسل که بخش بزرگی از نیروی کار حرفه حسابداری را در آینده شکل خواهد داد، در محیطی دیجیتالی رشد و آشنایی بالایی با فناوری اطلاعات دارد. با این حال، اگرچه از نظر اجتماعی و فرهنگی این نسل به‌عنوان بومیان دیجیتال شناخته می‌شوند، اما در بستر حرفه‌ای همچنان در معرض چالش‌های جدی هستند که در سازگاری با تغییرات فناورانه‌ای که در دنیای کسب وکار بویژه در حرفه حسابداری رخ می‌دهد (ایندا‌جایا و همکاران[6]، ۲۰۲۴).

این نسل در نقطه تلاقی دو واقعیت مهم قرار دارد: از یک سو، نظام آموزشی سنتی که هنوز در بسیاری از مؤسسات آموزش عالی اجرا می‌شود، و از سوی دیگر، انتظارات بازار کار که مستلزم تسلط عملی و حرفه‌ای بر جدیدترین فناوری‌ها است. در نتیجه، دانشجویان نسل Z باید علاوه بر دانش نظری، مهارت‌های فنی و کاربردی لازم برای پاسخگویی به نیازهای متغیر و فناوری‌محور بازار کار را نیز کسب کنند (ایندا‌جاریا و همکاران، ۲۰۲۴). آمارهای منتشر شده در برخی کشورها نشان‌دهنده علاقه بالای افراد به حسابداری به عنوان یک مسیر شغلی است و در عین حال، ظرفیت قابل‌توجهی از منابع انسانی آماده ورود به بازار کار را منعکس می‌کند. با این وجود، این تعداد بالای فارغ‌التحصیلان باید از منظر کیفیت

[1] Pang
[2] Kunwar
[3] Gintoni
[4] Arnaboldi
[5] Bose
[6] Indrajaya

آموزش و میزان انطباق شایستگی‌های آنان با نیازهای صنعت، به‌ویژه در شرایط گسترش سریع دیجیتالی‌شدن حرفه‌ها، مورد ارزیابی قرار گیرد (فدراسیون بین‌المللی حسابداران، ۲۰۲۱).

حسابداری که در گذشته عمدتاً ماهیتی سنتی، غیر دیجیتال و واکنشی داشت، اکنون به یک کارکرد راهبردی‌تر، دیجیتالی، خودکار و مبتنی بر تحلیل داده‌ها تبدیل شده است. این تحول مستلزم آن است که تمامی فعالان حوزه حسابداری، از جمله نسل جدید (نسل Z)که در حال تحصیل در دانشگاه هستند، بتوانند به‌سرعت و به‌صورت انعطاف‌پذیر خود را با این پیشرفت‌ها و تغییرات سازگار کنند. زندگی نسل Z با پیچدگی‌ها و مختصاتی عجین شده که پرسش‌های مهمی درباره دیدگاه‌های آنها نسبت به اصول حسابداری مطرح می کند (اسپات و همکاران، ۲۰۲۶). از نگاه برخی صاحب‌نظران بحران آموزش مهمترین بخش تحول در آینده حرفه حسابداری است، به‌این صورت که دانشگاه باید نیروی متخصص مورد نیاز حرفه و صنعت را تأمین کند و برای دستیابی به‌این مهم در بخش آموزش تغییرات اساسی ایجاد شود؛ ارتباط مستمر دانشگاه با صنعت شکل‌دهنده و به نوعی ریل‌گذاری در مسیر حرکت بخش آموزش و تحقیقات یعنی دانشگاه خواهد بود (باباجانی و همکاران، ۱۳۹۹).

تحقیقات انجام شده توسط تقوی و فخاری (۱۴۰۳) بیانگر تغییر نقش حسابرسان در محیط دیجیتال است لذا یکی از تحولات آتی حرفه حسابداری تحول در مهارت‌های حسابرسان خواهد بود و متعاقبا روش‌های رسیدگی با تغییرات اساسی مانند استفاده از فناوری‌های نوین (هوش مصنوعی، بلاک‌چین و ...) مواجه خواهد شد. همچنین رجب‌لو و همکاران (۱۴۰۴) نقش چارچوب‌های خودانتظام را در توسعه حرفه مورد بررسی قرار دادند و در این راستا ۲۴ مضمون گزاره‌ای و ۴ طبقه شناختی به جامعه علمی معرفی کرده اند. شکیبامهر و همکاران (۱۴۰۴) نیز به بررسی ادغام فرآیندهای نوظهور مانند بلاک‌چین و رمزارزها در حرفه حسابرسی پرداختند. نتایج تحقیق آنها حاکی از وجود شکاف مهارتی بین دانشگاه و حرفه و به بیان دیگر عدم کفایت آموزش‌های دانشگاه برای تربیت نیروی انسانی مورد نیاز حرفه بود.

پژوهش ایندراجایا و همکاران (۲۰۲۴) که با هدف درک دیدگاه دانشجویان حسابداری نسل Z نسبت به تغییرات حرفه حسابداری و نحوه آماده‌سازی آن‌ها برای عصر دیجیتالی شدن انجام شد، بیانگر این نتایج بود که اکثر پاسخ‌دهندگان نگرش مثبتی نسبت به دیجیتالی شدن حرفه حسابداری دارند و به اهمیت تسلط بر فناوری‌هایی مانند نرم‌افزارهای حسابداری، رایانش ابری و هوش مصنوعی آگاه هستند. با این حال، بیشتر پاسخ‌دهندگان تجربه مستقیمی در استفاده از این فناوری‌ها نداشتند و معتقد بودند که آموزش‌های دانشگاهی به‌طور کامل از آمادگی دیجیتالی آن‌ها حمایت نمی‌کند. بر اساس یافته‌های این پژوهش، دانشجویان حسابداری نسل Z به‌طور کلی نگرش مثبتی نسبت به تحول حرفه حسابداری در عصر دیجیتال دارند و به‌این امر اذعان دارندکه فناوری‌هایی مانند هوش مصنوعی[1]، نرم‌افزارهای حسابداری مبتنی بر رایانش ابری[2] و اتوماسیون فرایندهای کسب‌وکار[3] تغییرات چشمگیری در نقش حسابداران ایجاد کرده‌اند. این تغییرات موجب شده است که وظایف حسابداران از فعالیت‌های صرفاً اداری و دفتری به نقش‌هایی راهبردی‌تر و مبتنی بر تحلیل داده‌ها و پشتیبانی از تصمیم‌گیری‌های سازمانی تبدیل شود. لذا سؤال دوم تحقیق به رابطه نسل Z و تحولات حرفه حسابداری مربوط می‌شود:

نقش و جایگاه نسل Z در بستر این تحولات به چه صورتی است؟

در ادامه روش تحقیق مورد استفاده به منظور دستیابی به پاسخ سؤالات تحقیق تشریح می‌شود.

[1] Artificial Intelligence
[2] Cloud-Based Accounting Software
[3] Business Process Automation

۳- روش انجام تحقیق

تحقیق حاضر با به کارگیری یک روش مؤثر در بررسی مطالعات، به تحلیل جامع در حوزه‌اینده حرفه می‌پردازد. بررسی نظام‌مند ادبیات در دهه اخیر مورد توجه بسیاری از محققان در علوم مختلف قرار گرفته است (گلوسین و نایم[1]، ۲۰۰۹؛ کولیچیا و استروزی[2]، ۲۰۱۲ و موریوکا و کاروالهو[3]، ۲۰۱۶). روش مرور نظام‌مند ادبیات یکی از روش‌های پژوهشی اکتشافی در جهت ایجاد مرجع مشترک از تحقیقات گذشته است (ملانظری و همکاران، ۱۴۰۴). بررسی نظام‌مند ادبیات هر موضوعی نیازمند سه مرحله است. در مرحله اول که ساختار تحقیق شکل می گیرد، به ترتیب اهداف و سؤالات، سپس پروتکل جستجو و بررسی مقالات و در نهایت شیوه تجزیه و تحلیل مشخص می‌شود. در مرحله دوم، فعالیت‌های مورد نیاز برای جمع‌آوری، استخراج و تجزیه و تحلیل تحقیقاتی که از لحاظ کیفی ارزیابی شده‌اند، انجام می گردد. در مرحله نهایی تجزیه و تحلیل نتایج و پیشنهادهای ارائه می‌شود. در ادامه به تفصیل به فعالیت‌های اجرایی در هر مرحله پرداخته خواهد شد.

۳-۱- مرور نظام‌مند ادبیات با رویکرد فراترکیب

بررسی نظام‌مند ادبیات تحقیق که شامل شناسایی، ارزیابی و گزارشگری تمام تحقیقات موجود در یک زمینه و یا موضوع خاص است که یک مطالعه ثانویه از مقالات و مطالعات گذشته است (کیتچنهام و همکاران[4]، ۲۰۱۰). بررسی نظام‌مند ادبیات تحقیق می‌تواند برای شناسایی شکاف موجود در تحقیقات به منظور پیشنهادهایی برای انجام و یا تهیه چارچوب فعالیت‌های تحقیقاتی جدید انجام شود. بررسی نظام‌مند باید طبق یک استراتژی جستجو از پیش تعیین شده باشد که توانایی ارزیابی تحقیقات را داشته باشد. با استفاده از مرور ادبیات تحقیق، محققان می‌توانند دقیق، جامع و تکراری بودن فرآیند تحقیق را ارزیابی کنند و اطلاعاتی درباره کارآیی روش‌های تجربی به دست آورد یا تکنیک‌هایی که در مقالات کمتر مورد تأکید و توجه هستند را شناسایی کرد. در پژوهش حاضر از روش فراترکیب بر اساس الگوی هفت مرحله‌ای سندلوسکس و باروسو[5] (۲۰۰۷) استفاده شده است. در مرحله اول فراترکیب به منظور ایجاد چارچوب کلی پژوهش، سؤالات پژوهشی به شرح زیر مشخص می‌شوند.

۳-۲- استراتژی جستجو و منابع تحقیقات و مقالات

بعد از تعیین اهداف و سؤالات باید تحقیقات و مطالعات موجود در این زمینه شناسایی شوند. در این تحقیق فرض می‌شود که نتایج مستخرج از کتاب‌ها و گزارش‌های فنی در مقالات معتبر آمده‌اند و فقط به بررسی مقالات موجود پرداخته می‌شود. پایگاه‌های اطلاعاتی دیجیتال مورد استفاده در این تحقیق و میزان استخراج مقاله و کلمات مورد استفاده در جستجو در جدول ۱ آمده است. استراتژی جست و جو برای مقاله حاضر به‌صورت زیر هستند.

("future of accounting" OR "accounting future") AND ("z generation") AND ("AI in accounting" OR "artificial intelligence in accounting") OR ("cloud accounting" OR "cloud computing in accounting") OR ("fintech in accounting" OR "financial technology accounting") OR ("blockchain in accounting" OR "blockchain accounting") OR ("digital transformation in accounting")

جدول ۱. پایگاه‌های اطلاعاتی و کلمات کلیدی تحقیق

پایگاه اطلاعاتی	کلمات کلیدی
Emerald	Income Uncertainty
Google Scholar	Profit Uncertainty
Sciencedirect	Earning Uncertainty
Scopus	Return Uncertainty
Web of Science	Revenue Uncertainty
Springer	

[1] Gosling & Naim
[2] Colicchia & Strozzi
[3] Morioka & Carvalho
[4] Kitchenham
[5] Sandelowski & Barroso

مرحله سوم فراترکیب به غربالگری و انتخاب متون مناسب اختصاص دارد. شکل ۲ فرآیند جستجوی تحقیق را نشان می‌دهد که طبق این فرآیند، ۱۰۷۳ مقاله ابتدایی از طریق جستجوی کلمات کلیدی در پایگاه‌های اطلاعاتی شناسایی شده و بر اساس نام (۵۶۹ مقاله رد)، خلاصه مقاله (۳۳۳ مقاله رد)، شاخص پذیرش و رد (جدول ۲) (۱۱۶ مقاله رد)، بر اساس مرور متن مقاله (۱۹ مقاله رد) غربال و در نهایت ۳۶ مقاله به عنوان مقالات نهایی برای انجام تجزیه و تحلیل انتخاب شدند.

جدول ۲. شرایط انتخاب و رد مقالات

معیارهای پذیرش مقالات	معیارهای رد مقالات
زبان انگلیسی و مرتبط با موضوع و کلمات کلیدی	مقالات غیر زبان انگلیسی
چاپ شده در ژورنال	غیر مرتبط با سؤالات تحقیق
تحقیقات منتشر شده در پایگاه‌های الکترونیکی	مقاله‌های کوتاه و کنفرانس های غیر معتبر

فرآیند غربالگری در چهار گام از نظر عنوان پژوهش، چکیده پژوهش، محتوای پژوهش و درنهایت کیفیت روش‌شناختی پژوهش، با استفاده از برنامه مهارت‌های ارزیابی انتقادی، مورد بررسی قرار گرفتند. نتایج حاصل از غربالگری در نمودار ۱ نشان داده شده است.

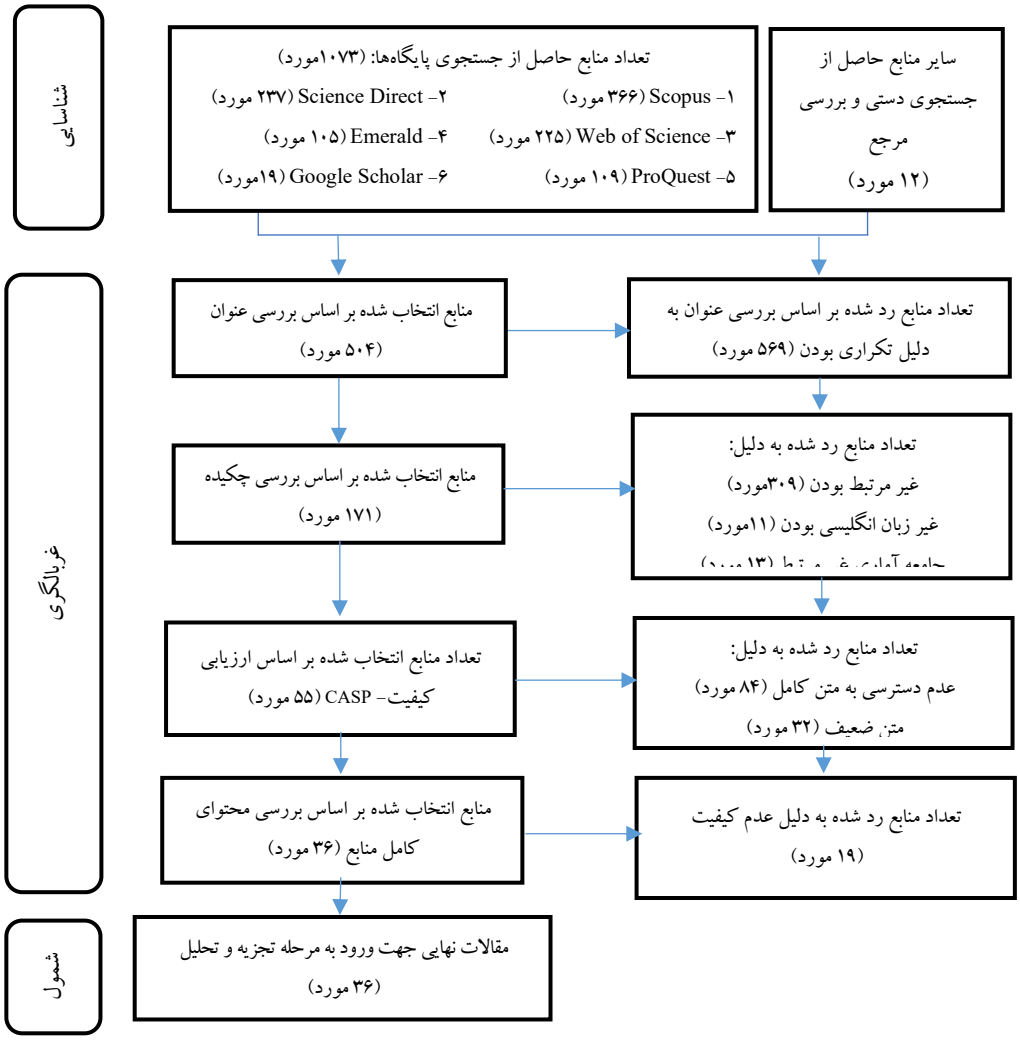

نمودار ۱. فرآیند انتخاب مقالات جهت تحلیل (نمودار پریزما)

در مرحله چهارم فراترکیب که استخراج اطلاعات از متون است، به طور پیوسته مقالات انتخاب شده مورد مطالعه قرار گرفته و در این راستا کلیه مفاهیمی که به عوامل مؤثر بر آینده حسابداری بویژه نسل Z مربوط بودند، استخراج و در جدول‌ای برای تجزیه و تحلیل در مرحله بعد یادداشت گردیدند. در مجموع با بررسی محتوای کامل ۳۶ مقاله انتخاب و ۲۰۹ کد یا مفهوم پایه شناسایی شد. در جدول ۳ مقالات و کدهای استخراج شده ارائه شده‌اند.

جدول ۳. نمونه مقالات و کدهای استخراج شده

کد مقاله	عنوان	کدهای استخراج شده	نویسنده/ سال
A1	Blockchains, Real-time Accounting, and the Future of Credit Risk Modeling	بلاک چین- ریسک های اعتبار تجاری- اندازه گیری ریسک اعتباری- پیش‌بینی جریانات نقدی	بیستروم[1]، ۲۰۱۹
A2	A critical review of auditing at the time of blockchain technology – a bibliometric analysis	تأثیر بلاک چین بر حسابرسی- تحول در تحلیل اطلاعات-تحول در راهبری شرکتی- تحول در گزارشگری مالی- تحول در دفترداری-شفافیت در کار	هاکامی[2] و همکاران، ۲۰۲۴
A3	Taking stock and moving forward: a systematic literature review on accounting professionalisation in China, 1980–2021	تفکر انتقادی-کار تیمی- مهارت‌های حل مسأله- مهارت‌های دیجیتال - استفاده از بلاک چین و هوش مصنوعی- آموزش‌های فناوری در بخش آکادمیک- تحول دانش حسابداری- استقلال شغلی- شفافیت در کار	ون[3]، ۲۰۲۲
A4	Artificial intelligence and robotic process automation in auditing and accounting: a systematic literature review	بعد اخلاقی- بعد قانون گذاری- بعد اجتماعی- بعد چالش‌های تکنیکی- هوش مصنوعی	کاسار و جیزی[4]، ۲۰۲۵
A5	Towards a Future-Ready Accounting Education: Opportunities and Challenges of Integrating Artificial Intelligence into Contemporary Accounting Curricula	تفکر انتقادی- مهارت‌های حل مسأله- مهارت‌های دیجیتال- بلک چین- رمز ارزها	آریسه و مولو[5]، ۲۰۲۴
A6	Accounting and Auditing at the Time of Blockchain Technology: A Research Agenda	تأثیر بلاک چین بر حسابرسی- تأثیر بلاک چین بر بازنویسی دفاتر کل، معین و ...- راهبری شرکتی، شفافیت و مسأله اعتماد در اکوسیستم بلاک چین- آموزش و توانمند سازی مستمر حسابرسان- نرم افزارهای قراردادهای هوشمند- تغییر پارادایم در نقش‌های حسابداران و حسابرسان	اسمیتز و لئونی[6]، ۲۰۱۹
A7	Blockchain technology, business data analytics, and artificial intelligence: Use in the accounting profession and ideas for inclusion into the accounting curriculum	افزایش به‌کار گیری فناوری در حرفه حسابداری- استفاده از بلاک چین و هوش مصنوعی- آموزش‌های تکنولوژی در بخش آکادمیک- تحول دانش حسابداری	کاسیم و خاربات[7]، ۲۰۲۰
A8	The Consideration of Diversity in the Accounting Literature: A Systematic Literature Review	تحول فناورانه حرفه حسابداری-کار تیمی- حاکمیت شرکتی- فرایندهای حسابرسی و حسابداری- گزارشگری مالی	ژیو[8] و همکاران، ۲۰۲۴
A9	Financial literacy and financial well-being among generation-Z university students: Evidence from Greece	سواد مالی نسل z- چابکی و سرعت در عملیات نسل z- سلامت مالی نسل z- تمایل به الگوهای کاری منعطف-امکان دورکاری- ساعات کاری انتخابی (شناور)	فیلیپاس و آودولاس[9]، ۲۰۲۱
A10	Educating digital natives for the future: accounting educators' evaluation of the accounting curriculum	فناوری- مهارت‌های حل مسأله- هوش مصنوعی- رایانش ابری- مهارت‌های جانبی	التایبات[10] و همکاران، ۲۰۱۸
A11	Blockchain in Accounting Research and Practice: Current Trends and Future Opportunities*	تأثیر فناوری بلاک چین بر نقش حرفه حسابداری- حسابرسی، گزارشگری مالی رمزارز- حاکمیت شرکتی- حسابداری مالیاتی- سیستم‌های اطلاعات حسابداری	پیمنتل و بولیان[11]، ۲۰۲۰
A12	Back to the future: The broadening accounting trajectory	برنامه ریزی مالی- توسعه اتوماسیون در خدمات بیمه‌ای- راهبرد ارزیابی ریسک	پارکر[12]، ۲۰۰۱
A13	The future of public sector accounting research. A polyphonic debate	تغییر حسابداری به در مفهوم عمومی آن- حسابداری در مفهوم ترکیبی یا چندگانگی- دیجیتالی شدن حسابداری	گروسی[13] و همکاران، ۲۰۲۳
A14	Fintech Accounting And Industry: Future-Proofing Or Threats To The Accounting Profession?	دیجیتال شدن جامعه- دیجیتالی شدن حرفه حسابرسی و حسابداری- اتوماسیون (ماشینی سازی) شرکت‌ها و کارخانه‌ها- مدل پذیرش فناوری- اعتماد به دیجیتالی شدن فرایندهای مالی- ریسک دیجیتالی شدن فرآیندهای مالی- خدمات دیجیتال- میزان قابلیت استفاده و قابلیت پیاده سازی خدمات دیجیتال	فولوپ[14] و همکاران، ۲۰۲۲

[1] Byström
[2] Hakami
[3] Wen
[4] Kassar & Jizi
[5] Arise & Moloi
[6] Schmitz & Leoni
[7] Qasim & Kharbat
[8] Ghio
[9] Philippas & Avdoulas
[10] Al-Htaybat
[11] Pimentel & Boulianne
[12] Parker
[13] Grossi
[14] Fülöp

کد مقاله	عنوان	کدهای استخراج شده	نویسنده/ سال
A15	Testing accountants' perceptions of the digitization of the profession and profiling the future professional	مهارت‌های آی تی- دیجیتال شدن حسابداری- میزان سهولت استفاده از ابزارهای دیجیتال- برخورد قوانین و مقررات با دیجیتالی شدن- فرهنگ جوامع در برخورد با دیجیتالی شدن- کاهش فرصت‌های شغلی با ورود هوش مصنوعی	گروسو[1] و همکاران، ۲۰۲۳
A16	Future-proofing accounting professionals: Ensuring graduate employability and future readiness	تغییر مدل کسب و کارها توسط اتوماسیون- کاهش فرصت‌های شغلی با ورود هوش مصنوعی- الگوهای کاری منعطف- امکان دورکاری- کار تیمی- ساعات کاری انتخابی (شناور)	بولس[2] و همکاران، ۲۰۲۰
A17	The Impact of Digitalization on Future Audits	تأثیر دیجیتالی شدن بر حرفه حسابرسی- تغییرات بیشتر تدریجی خواهد بود تا ریشه‌ای- تمایل به فضای کاری صمیمی و دوستانه- فناوری‌های به روز در محیط کار- امکان استفاده از رسانه‌های اجتماعی	فوتوح و لورنزون[3]، ۲۰۲۱
A18	Digital futures for accountants	ایجاد اختلال در حسابداری توسط دیجیتالی شدن- کاربردهای هوش مصنوعی، بلاک چین	ایگو[4] و همکاران، ۲۰۲۳
A19	The future of the Australian valuation profession: New knowledge, emerging trends and practices	هوش مصنوعی- یادگیری ماشین- تحول در نظام آموزشی حسابداری- حرکت به سمت یادگیری کپسولی	ویلکینسون[5] و همکاران، ۲۰۱۸
A20	How work-life balance, job performance, and ethics connect: Perspectives of current and future accountants	ضرورت تسهیم مناسب زمان بین کار و خانواده- در آینده حسابداران زندگی و کار را تنظیم خواهند کرد- حسابداری در آینده به سمت اخلاق، عملکرد بهینه و رابط سالم کار و زندگی حرکت می‌کند-تمایل به فضای کاری صمیمی و دوستانه- فناوری‌های به روز در محیط کار	اسمیت[6] و همکاران، ۲۰۱۶
A21	Impact of digital advancements on accounting, auditing and reporting literature: insights, practice implications and future research directions	افزایش استفاده از مهارت‌های نرم افزاری در حسابرسی- تحول در حسابرسی ضمنی- برقراری ارتباط بین سیستم‌های اطلاعات حسابداری و حسابرسی مستقل- ابزارهای نوین حسابداری و حسابرسی در عصر دیجیتال- امکان استفاده از رسانه‌های اجتماعی	رابانی[7]، ۲۰۲۴
A22	Future Proofing Tomorrow's Accounting Graduates: Skills, Knowledge and Employability	آینده حسابداری توسط روابط و عملکرد دولت، صنعت و دانشگاه تعیین می‌شود- دیجیتال شدن جامعه- هوش مصنوعی- پیشرفت فناوری- هوش مصنوعی- یادگیری ماشین- تحول در نظام آموزشی حسابداری- حرکت به سمت یادگیری کپسولی	اوشآ[8] و همکاران، ۲۰۲۲
A23	Management accounting and artificial intelligence: A comprehensive literature review and recommendations for future research	دیجیتال شدن جامعه - هوش مصنوعی- پیشرفت فناوری- هوش مصنوعی - یادگیری ماشین- یادگیری عمیق- ریسک های فناوری برای حرفه حسابداری شامل کاهش فرصت‌های شغلی- نرم افزارهای قرارداد هوشمند	آبس[9]، ۲۰۲۵
A24	Cybersecurity among University Students from Generation Z: A Comparative Study of the Undergraduate Programs in Administration and Public Accounting in two Mexican Universities	رفتارهای امنیت سایبری نسل z- عملکرد ضعیف امنیت سایبری نسل z- یادگیری مهارت‌های جدید- توسعه مهارت‌های اجتماعی-یادگیری کپسولی	مندوزا[10] و همکاران، ۲۰۲۳
A25	The past, present, and future of accounting history	تحول در نظام آموزشی حسابداری- افزوده شدن سیلابس های دیجیتال- تسری تحول در نظام اموزشی به حرفه- آموزش فناوری به حسابداران- یادگیری کپسولی- آموزش مستمر- تحولات راهبری شرکتی با تسلط اتوماسیون	ماتئو[11]، ۲۰۱۹
A26	Attracting the Next Generation of Accountants: The Joint Impact of Sustainability Emphasis and Social Value Orientation on Accounting Career Perceptions	تمرکز نسل z بر مسئولیت اجتماعی- عملکرد نسل z در بحران‌ها (مانند کووید ۱۹) بسیار متفاوت بوده و با رعایت مسئولیت اجتماعی بوده- توجه نسل z به ارزش‌های اجتماعی -	هورنه[12] و همکاران، ۲۰۲۴
A27	The landscape of accounting-related research in Indonesia: mapping distinctive settings and future research agenda	چالش‌های محیط زیست- مسئولیت اجتماعی- مسئولیت پاسخگویی- ارزش‌های اجتماعی و اخلاق	کریستانتو و کائو[13]، ۲۰۲۵
A28	Charting futures: understanding anticipatory professional socialisation practices of prospective accountants within higher education	چالش‌های فرهنگی جامعه- ارزش‌های اجتماعی- توسعه سرمایه اجتماعی حرفه	آزیز[14] و همکاران، ۲۰۲۵

[1] Grosu
[2] Bowles
[3] Fotoh & Lorentzon
[4] Igou
[5] Wilkinson
[6] Smith
[7] Rabbani
[8] O'Shea
[9] Abbas
[10] Mendoza
[11] Matthews
[12] Horne
[13] Kristanto & Cao
[14] Aziz

کد مقاله	عنوان	کدهای استخراج شده	نویسنده/ سال
A29	Job preferences among Generation Z students of Accounting	عدم برنامه ریزی دقیق نسل z برای تعیین مسیر تحصیلی و شغلی- نسل z از آزمون‌های بین المللی استفاده نمی‌کنند (به دلیل سطح بالای امتحانات)- حرکت به سوی استفاده از اینترنت اشیا و محاسبات کوانتمی	بایرناکی[1] و همکاران، ۲۰۱۸
A30	The Research Future of Management Accounting Based on Data-Based Systems	همگرایی تجارت جهانی با حرفه حسابداری- رابطه نزدیک صنعت با حسابداری مدیریت- رشد سریع فناوری‌ها مانند بلاک چین و هوش مصنوعی و ...- جایگاه بالای حسابداری مدیریت در آینده حرفه	ناماکاوارانی[2] و همکاران، ۲۰۲۴
A31	The past, present, and future of Accounting Information Systems research: A bibliometric analysis and thematic synthesis	فناوری‌های جدید مانند بلاک چین- رمز ارزها مانند بیت کوین- سیستم‌های erp و nlp- رایانش ابری و رایانش لبه‌ای- نرم افزارهای قرارداد هوشمند	گریزبک[3] و همکاران، ۲۰۲۵
A32	Forecasting in financial accounting with artificial intelligence – A systematic literature review and future research agenda	آینده پیش بینی در رشته حسابداری شامل ۳ بخش است: پیش بینی ورشکستگی با هوش مصنوعی- کشف تقلب با هوش مصنوعی- کشف اشتباهات با هوش مصنوعی	کورلجوسیک و کارگر[4]، ۲۰۲۴
A33	Next-Generation Urbanism: ESG Strategies, Green Accounting, and the Future of Sustainable City Governance—A PRISMAGuided Bibliometric Analysis	آینده حرفه حسابداری به سمت حسابداری سبز- خلاقیت در راهبری شرکتی- شفافیت در نحوه اجرای مسئولیت‌های اجتماعی- یادگیری توامان با عمل	اسکالاووس[5] و همکاران، ۲۰۲۵
A34	Shaping financial futures: exploring the impact of financial literacy, inclusion, and behavior on financial planning in Telkom University's Generation Z	سواد مالی، برنامه ریزی مالی، رفتار مالی، مشارکت مالی در نسل z متفاوت خواهد بود. سواد مالی قوی تر و مشارکت مالی ضعیف‌تر خواهد بود و همچنین رفتار مالی تقویت و برنامه ریزی مالی هم در حد قابل قبول خواهد بود.	مایوری[6] و همکاران، ۲۰۲۴
A35	Gen Z as The Catalyst for Change of the Future Accounting Professions	تأثیر نسل z بر حسابداری :استفاده بیشتر از داده‌های بزرگ (بیگ دیتا)- تغییرات در مسأله جنسیت- گرایش به رشته حسابداری- مهارت‌های شناختی در حرفه حسابداری- رایانش ابری و رایانش لبه‌ای- فناوری مالی	یوسف[7] و همکاران، ۲۰۲۳
A36	Gen z and uncertainty: study of management accounting decisionmaking behavior based on prospect theory	نسل z دارای ویژگی‌هایی در تصمیم گیری هستند: سوگیری نااطمینانی- سوگیری گوشه گیری و انزوا- سوگیری انعکاسی- تمایل نسل z به یادگیری مهارت‌های جدید- توسعه مهارت‌های اجتماعی	سودارياني[8] و همکاران، ۲۰۲۳

مرحله پنجم فراترکیب به تجزیه و تحلیل و ترکیب یافته‌های کیفی اختصاص دارد. در این تحقیق، از تحلیل محتوای کیفی برای تجزیه و تحلیل یافته‌ها استفاده شده است. ابزار مورد استفاده در تحلیل محتوا، کدگذاری است. بر این اساس ۶۱ مضمون پایه‌ای در قالب ۱۳ مضمون سازمان دهنده شناسایی شد. نهایتاً در در قالب ۵ مضمون فراگیر دسته‌بندی شد. ششمین مرحله فراترکیب کنترل کیفیت اطلاعات است. در روش فراترکیب، محقق از روش‌های مختلفی برای حفظ کیفیت در مطالعه استفاده می‌کند. در این پژوهش نیز اقدامات زیر برای کنترل کیفیت پژوهش مورد توجه پژوهشگر قرار گرفته است:

- ارائه توضیحات و توصیف روشن و بدون ابهام در سراسر پژوهش
- استفاده از هر دو راهبرد جستجوی الکترونیک و دستی
- کنترل کیفیت مطالعات کیفی با استفاده از برنامه مهارت‌های ارزیابی انتقادی
- استفاده از رویکردها و نگرش‌های مناسب جهت تلفیق مطالعات اصلی در زمان مناسب

علاوه بر موارد فوق برای کنترل کیفیت و اطمینان از پایایی مفاهیم استخراجی از پژوهش‌های منتخب و دسته‌بندی آنها، از مقایسه نظر پژوهشگر با خبرگان استفاده گردید. برای این منظور فهرست کدهای استخراجی در اختیار دو تن از اعضای هیئت علمی دانشگاه (خبرگان) قرار گرفت تا نسبت به دسته‌بندی این کدها در قالب مؤلفه‌ها اقدام نمایند. سپس ضریب توافق کاپای مؤلفه‌ها ارائه شده توسط دو پژوهشگر با استفاده از نرم افزار SPSS نسخه ۲۶ در سطح معناداری ۰/۰۱ محاسبه شد. بر این اساس ضریب توافق کاپای مؤلفه‌ها ۸۸٪ به‌دست آمد که بیانگر سطح توافق بالا و پایایی نتایج است.

[1] Biernacki
[2] Namakavarani
[3] Grzybek
[4] Kureljusic & Karger
[5] Sklavos
[6] Mayori
[7] Yusuf
[8] Sudaryanti

۴- یافته‌های پژوهش

در هفتمین مرحله فراترکیب یافته‌های حاصل از مراحل قبل ارائه می‌شوند. بر اساس این یافته‌ها ۶۱ عامل کلیدی (مضمون پایه‌ای) از تحلیل ۳۶ مقاله به روش نظام‌مند، شناسایی شدند. این ۶۱ مضمون در قالب ۱۳ مضمون سازمان دهنده، دسته‌بندی شدند. در ادامه جدول مضامین پایه‌ای، سازماندهنده و فراگیر ارائه گردیده است.

جدول ۴. مضامین پایه‌ای، سازمان دهنده و فراگیر

مضامین پایه‌ای	مضامین سازمان دهنده	مضامین فراگیر
کار تیمی	ماهیت شغل	شرایط کاری آتی در حرفه حسابداری
استقلال شغلی		
مسئولیت اجتماعی		
شفافیت در کار		
الگوهای کاری منعطف	شرایط شغلی	
امکان دورکاری		
اتوماسیون (ماشینی سازی) فرآیندهای کاری		
ساعات کاری انتخابی (شناور)		
فضای کاری صمیمی و دوستانه	محیط کاری	
فناوری‌های به روز در محیط کار		
محیط کاری مبتنی بر رشد حرفه‌ای		
تجهیز به فناوری اطلاعات		
امکان استفاده از رسانه‌های اجتماعی		
تفکر انتقادی	مهارت‌های ترجیحی	آموزش و توسعه مورد انتظار نسل Z
پیش بینی جریانات نقدی		
اندازه گیری ریسک اعتبار تجاری		
مهارت‌های دیجیتال		
به کارگیری فناوری‌های نوین	محتوای آموزشی	
یادگیری مهارت‌های جدید		
توسعه مهارت‌های اجتماعی		
یادگیری کپسولی		
آموزش مستمر	روش‌های آموزشی ترجیحی	
یادگیری مسأله محور		
یادگیری توامان با عمل		
رایانش ابری و رایانش لبه‌ای	فناوری	تحولات آتی حرفه و دانشگاه
بلاک چین، یادگیری ماشین		
تأثیر رمزارزها بر نظام خزانه داری		
تأثیر هوش مصنوعی بر حرفه		
ERP و NLP		
اینترنت اشیا		
محاسبات کوانتمی		
فناوری مالی		
نرم افزارهای قرارداد هوشمند		
افزوده شدن سیلابس های دیجیتال	آموزشی	
تسری تحولات دانشگاه به حرفه		
طرح موضوعات اخلاقی		
همگرایی تجارت جهانی با حرفه حسابداری	عملیاتی	
نزدیکتر شدن فاصله حسابداری مدیریت با صنعت		
جایگاه ویژه حسابداری مدیریت در آینده		
آینده حرفه به سمت حسابداری سبز		
تحولات راهبری شرکتی با تسلط اتوماسیون		

مضامین پایه‌ای	مضامین سازمان دهنده	مضامین فراگیر
قابلیت اعتماد در اکوسیستم بلاک چین	چالش‌های حرفه	چالش‌های پیش روی نسل Z
قابلیت اعتماد فرآیندهای دیجیتال		
ریسک های دیجیتالی شدن		
کاهش فرصت‌های شغلی با ورود هوش مصنوعی		
چالش‌های محیط زیست		
چالش‌های فرهنگی جامعه		
شفافیت در نحوه اجرای مسئولیت اجتماعی		
نحوه پاسخگویی به تغییرات فناورانه، رفتاری و ...	چالش‌های دانشگاه	
تربیت نیروی کار برای شرکت‌های دانش بنیان		
ارتباط با صنعت مدرن		
سلامت مالی بیشتر	ویژگی‌های حرفه‌ای	ویژگی‌های حسابداران آینده نسل Z
ایفا و ارزیابی مسئولیت پاسخگویی		
عدم برنامه ریزی دقیق		
مهارت‌های شناختی بیشتر		
رفتارهای امنیت سایبری ضعیف	ویژگی‌های رفتاری، نگرش و اندیشه‌ها	
پایبندی به اخلاق		
توجه به ارزش‌های اجتماعی		
سوگیری نااطمینانی		
سوگیری گوشه گیری و انزوا		
سوگیری انعکاسی		

همانطوری که پیشتر گفته شد مضامین پایه‌ای شناسایی شده طی تحقیق حاضر در قالب ۵ مضمون فراگیری دسته‌بندی شدند و به منظور سهولت در درک و طبقه‌بندی ۱۳ مضمون سازمان‌دهنده به عنوان پل ارتباطی بین مضامین فراگیر و مضامین پایه‌ای در نظر گرفته شده است.

اولین مضمون فراگیر، شرایط کاری آینده حرفه بود که در قالب ۳ مضمون سازمان دهنده و مشتمل بر ۱۳ مضمون پایه‌ای است. این مضمون‌ها ترسیم‌کننده شرایط کاری مورد نظر نسل Z است. مباحث مربوط به محیط کاری، شرایط شغل و ماهیت شغل ذیل این مضمون قرار گرفته است که به ترسیم علاقه‌مندی‌های نسل Z در خصوص محیط و شرایط کاری می‌پردازد.

دومین مضمون فراگیر در خصوص آموزش و توسعه فردی است و شامل ۱۱ مضمون پایه‌ای در رابطه با ترجیحات آموزشی نسل Z می باشد که در قالب ۳ مضمون سازمان‌دهنده دسته‌بندی شده‌اند. مضامینی همچون روش‌ها و محتوای آموزش و توسعه فردی ذیل این مضمون قرار گرفته‌اند که نقشه راه آموزش‌های مورد نیاز آتی در حرفه و دانشگاه را در راستای پاسخ به تحولات دیجیتال مشخص می‌کند. مضمون بعدی تحولات حرفه حسابداری (بخش عملیاتی) و دانشگاه (بخش تئوریک) می باشد که شامل ۱۷ مضمون پایه که در قالب ۳ مضمون سازمان‌دهنده است. مضمون تحولات اصلی‌ترین بخش یافته‌های تحقیق حاضر است. بر این اساس می‌توان گفت که‌اینده حرفه در گرو پاسخ حرفه و دانشگاه به تحولات فناورانه و چگونگی برخورد نسل Z با پیشرفت‌های سریع حوزه فناوری است. مضمون چهارم چالش‌های پیش روی نسل Z را در قالب ۲ مضمون سازمان‌دهند و ۱۰ مضمون پایه‌ای طرح شده است. این مضمون به چالش‌های پیش روی حرفه و دانشگاه اشاره دارد و به نگرانی‌هایی همچون کاهش فرصت‌های شغلی با ورود هوش مصنوعی و چالش‌هایی مانند نحوه اجرای مسئولیت‌های اجتماعی می‌پردازد. نهایتا مضمون پنجم به ویژگی‌های رفتاری نسل Z در قالب ۱۰ مضمون پایه‌ای و ۲ مضمون سازمان‌دهنده پرداخته است. مضامین پایه‌ای مطرح شده در این مضمون فراگیر علل اصلی تفاوت‌های

نسل Z با نسل‌های دیگر است لذا به منظور مدیریت موفق منابع انسانی نسل Z، باید به ویژگی‌های رفتاری این نسل توجه شود و محیط کاری را متناسب با روحیات و ترجیحات ایشان سازماندهی گردد.

۵- نتیجه‌گیری و بحث

پیش‌بینی آینده در زمینه‌های مختلف، همواره برای انسان جالب و جذاب بوده است. به جرات می‌توان گفت که پیش‌بینی آینده و روند تغییرات در همه حوزه‌ها، از دغدغه‌های اصلی و همیشگی مدیران سطوح بالا و میانی شرکت‌ها است (فینگر[1]، ۱۹۹۴). وقوع تحولات دیجیتال در دنیای حسابداری منجر به تغییرات اساسی در نقش‌ها و شایستگی‌های مورد نیاز یک حسابدار شده است. نسل Z، به عنوان گروهی که در حال حاضر بر آموزش عالی تسلط دارند، با چالش‌های متعددی منجمله سازگاری با تغییرات حرفه پویای حسابداری مواجه است.

هدف تحقیق حاضر، مرور نظام‌مند تحقیقات آینده پژوهی حرفه حسابداری با هدف تعیین تأثیر و نقش نسل Z است. برای این منظور، از مرور نظام‌مند ادبیات با رویکرد فراترکیب استفاده می‌شود. بعد از تعیین پروتکل جستجو و شاخص‌های انتخاب مقالات، در نهایت ۳۶ مقاله انتخاب شدند. بررسی نظام‌مند و استخراج و تحلیل کدهای مربوطه از مقالات انتخاب شده منجر به شناسایی ۶۱ مضمون پایه‌ای گردید که مضامین مذکور در قالب ۵ مضمون فراگیری دسته‌بندی شدند و به منظور سهولت در درک و طبقه‌بندی ۱۳ مضمون سازمان‌دهنده به عنوان پل ارتباطی بین مضامین فراگیر و مضامین پایه‌ای در نظر گرفته شده است.

بر اساس نتایج تحقیقات انجام شده، می‌توان نتیجه گرفت که دانشجویان حسابداری نسل Z عموماً نگرش مثبتی نسبت به تحول حرفه حسابداری در عصر دیجیتال دارند. آنها متوجه شده‌اند که فناوری‌هایی مانند هوش مصنوعی، نرم‌افزار حسابداری مبتنی بر رایانش ابری و اتوماسیون فرآیندهای تجاری، تغییرات قابل توجهی در نقش حسابداران ایجاد کرده‌اند لذا تحولات دیجیتال و ویژگی‌های رفتاری نسل Z به‌صورت توامان شکل‌دهنده‌اینده حرفه حسابداری می باشند؛ تکنولوژی‌هایی مانند هوش مصنوعی، رایانش ابری و رایانش لبه‌ای، بلاکچین و ... از اصلی ترین عوامل تغییرات در حرفه حسابداری است همچنین بخش دانشگاهی نیز بر اساس وظیفه‌ی ذاتی خود، می‌بایست نیازهای آموزشی حرفه را پوشش دهد لذا سیلابس‌های جدید بر اساس انقلاب دیجیتال تدوین خواهد شد.

بنابراین، اگرچه حرفه حسابداری در سال‌های اخیر در حال رشد و توسعه بوده است اما دوام و پایداری آن به میزان موفقیت دانشجویان نسل Z در اجرای تحول دیجیتال، به شیوه‌ای سازگار و هدفمند بستگی دارد و در یک کلام می‌توان گفت بقای حرفه در گرو نحوه پاسخ نسل Z به تغییرات فناورانه است؛ از سویی دیگر روابط و عملکرد دولت، صنعت و دانشگاه‌اینده حرفه حسابداری را دستخوش تغییرات اساسی خواهد نمود، زیرا به مرور تقاضای فارغ‌التحصیلان حسابداری مدیریت از سوی صنعت افزایش می‌یابد و این موضوع برنامه‌ریزی دانشگاه‌ها برای ظرفیت آموزش نیروهای جدید را تغییر می‌دهد.

۵-۱- پیشنهادها

بر اساس نتایج و یافته‌های این پژوهش، نقش و جایگاه نسل Z به عنوان هسته مرکزی تغییر و تحول در حرفه حسابداری و شکل دهی و نظم بخشی به‌اینده‌این حرفه یک عامل بی بدیل است که همراه با تحولات فناورانه شامل بهره گیری از هوش مصنوعی نظیر یادگیری ماشین، فناوری بلاک چین و رایانش ابری و دیگر فناوری‌ها آینده حرفه حسابداری را

[1] Finger

دگرگون خواهد کرد. بنابراین پیشنهاد می‌شود در راستای حذب این نسل به حرفه حسابداری، برنامه‌های درسی و آموزشی رشته‌های حسابداری و حسابرسی در مقاطع مختلف تحصیلی بویژه در مقطع کارشناسی که بخش عمده نیروی مورد نیاز حرفه حسابداری را تأمین می‌کند، ضمن در نظر گرفتن نیازهای جامعه و حرفه با لحاظ تغییرات محیطی، با تمرکز و تأکید بر ویژگی‌ها، علایق و نیازهای نسل Z یعنی بومیان دیجیتال تدوین شود. این امر مستلزم گنجاندن دروس مرتبط با آموزش کاربردهای فناوری در حرفه حسابداری و حسابرسی و همچنین پرداختن به برخی از دغدغه‌های این نسل از جمله حفظ محیط زیست از طریق قرار دادن دروسی همانند گزارشگری پایداری در برنامه درسی رشته حسابداری امکان پذیر است.

ملاحظات اخلاقی

پیروی از اصول اخلاق پژوهش

نویسنده اصول اخلاقی را در انجام و انتشار این پژوهش علمی رعایت و این موضوع مورد تأیید وی است.

مشارکت نویسندگان

همه نویسندگان در مقاله سهم و نقش یکسان داشته‌اند.

تعارض منافع

بنا بر اظهار نویسنده این مقاله تعارض منافع ندارد.

حامی مالی

نویسنده هیچگونه حمایت مالی برای تحقیق، تألیف و انتشار این مقاله دریافت نکرده است.

تقدیر و تشکر

از تمامی افراد و مؤسساتی که در انجام این تحقیق مؤلفین را مساعدت نمودند، قدردانی می‌شود.

منابع

باباجانی، جعفر؛ قربانی‌زاده، وجه الله و خنکا، عبدالخالق (۱۳۹۹). آینده پژوهی حسابداری مدیریت: از منظر آموزش و پژوهش. *پژوهش‌های تجربی حسابداری*، ۱۰(۱)، ۷۷-۹۶. https://jera.alzahra.ac.ir/article_4544.html

تقوی، سید روح الله و فخاری، حسین (۱۴۰۳). آینده پژوهی فناوری‌های نوظهور در حرفه حسابرسی مالی ایران: تحلیل سناریو مبتنی بر روش دلفی. *پژوهش‌های حسابرسی حرفه‌ای*، ۴(۱۶)، ۹۲-۱۲۳. https://article.iacpa.ir/article_713926.html

رجب لو، آزاده؛ حسینی، سید حسین و همتی، بهرام (۱۴۰۴). دسته‌بندی چارچوب‌های خودانتظامی جهت توسعه اقدام‌های کارکردی در حرفه حسابرسی. *مجله دانش حسابداری*، ۱۶(۱)، ۱۵۷-۱۸۰. https://jak.uk.ac.ir/article_4378.html

سلاطی، صبا؛ برزیده، فرخ؛ رئیسی وانانی، ایمان و باباجانی، جعفر (۱۴۰۰). شناسایی پیشران‌های مؤثر بر آینده حسابداری در ایران در حوزه نوآوری‌های فناوری محور. *حسابداری و منافع اجتماعی*، ۱۱(۴)، ۱-۲۴. https://jaacsi.alzahra.ac.ir/article_6247.html

شکیبامهر، احمد؛ نصیری، سعید؛ سرکمریان، سعیده و جرجرزاده، علیرضا (۱۴۰۴). ادغام فناوری‌های جاری و نوظهور در آموزش حسابداری: تحلیل محتوای گزارشات نهادهای حرفه‌ای حسابداری. *مجله دانش حسابداری*، ۱۶(۱)، ۵۱-۸۲. https://jak.uk.ac.ir/article_4330.html

ملانظری، مهناز؛ احمدی، شیما و سیلسپور، حسین (۱۴۰۴). بررسی عوامل مؤثر بر پذیرش، میزان و کیفیت گزارش‌های پایداری: کاربست روش مرور سیستماتیک. *مجله دانش حسابداری*، ۱۶(۱)، ۵۰-۲۷. https://jak.uk.ac.ir/article_4088.html

References

Abbas, K. (2025). Management accounting and artificial intelligence: A comprehensive literature review and recommendations for future research. *The British Accounting Review*, *57*, 101551. https://doi.org/10.1016/j.bar.2025.101551

Abeyrathna, S. P. G. M., & Pathirana, K. P. P. I. A. (2022). Study on career preferences of generation Z. *Journal of Academic Session, Advanced Technological Institute*, 2022, 1-5. researchgate.net/publication/366712886

Al-Htaybat, K., Von Alberti-Alhtaybat, L., & Alhatabat, Z. (2018). Educating digital natives for the future: Accounting educators' evaluation of the accounting curriculum. *Accounting Education, 27*(4), 333–357. https://doi.org/10.1080/09639284.2018.1437758

Al-Htaybat, K., Von Alberti-Alhtaybat, L., & Alhatabat, Z. (2018). Educating digital natives for the future: accounting educators' evaluation of the accounting curriculum. *Accountingeducation*, *27*(4),357. https://doi.org/10.1080/09639284.2018.1437758

Arianto, F., & Hanif, M. (2024). Evaluating metacognitive strategies and self-regulated learning to predict primary school students' self-efficacy and problem-solving skills in science learning. *Journal of Pedagogical Research, 8*(3), 301–319. https://doi.org/10.33902/JPR.202428575

Arise, O. A., & Moloi, T. (2024). Towards a future-ready accounting education: Opportunities and challenges of integrating artificial intelligence into contemporary accounting curricula. In *International Conference of Accounting & Business* (pp. 993–1015). Springer Nature Switzerland. https://doi.org/10.1007/978-3-031-84885-8_54

Arnaboldi, M., Busco, C., & Cuganesan, S. (2017). Accounting, accountability, social media, and big data: Revolution or hype? *Accounting, Auditing & Accountability Journal, 30*(4), 762–776. https://doi.org/10.1108/AAAJ-03-2017-2880

Aziz, D., Stoner, G., & Favotto, A. (2025). Charting futures: Understanding anticipatory professional socialisation practices of prospective accountants within higher education. *Accounting Education, 34*(3), 287–320. https://doi.org/10.1080/09639284.2024.2327633

Babajani, J., Qorbanizadeh, V., & Khonka, A. (2020). Future studies on management accounting: Education and research perspective. *Empirical Research in Accounting, 10*(1), 77–96. https://doi.org/10.22051/jera.2018.17799.1829 [In Persian].

Biernacki, M., Zarzycka, E., & Krasodomska, J. (2018). Job preferences among Generation Z students of accounting. In K. S. Soliman (Ed.). *Vision 2020: Sustainable Economic Development and Application of Innovation Management from Regional Expansion to Global Growth* (pp. 1439–1443). https://ibima.org/accepted-paper/job-preferences-among-generation-z-students-of-accounting

Biernacki, M., Zarzycka, E., Krasodomska, J., & UEK, P. P. (2019). Job preferences among Generation Z students of accounting. In *Proceedings of the 32nd International Business Information Management Association Conference (IBIMA 2018): Vision 2020: Sustainable Economic Development and Application of Innovation Management from Regional Expansion to Global Growth* (pp. 1439–1443). https://ibima.org/accepted-paper/job-preferences-among-generation-z-students-of-accounting/

Bose, S., Dey, S. K., & Bhattacharjee, S. (2023). Big data, data analytics, and artificial intelligence in accounting: An overview. In *Handbook of Big Data Research Methods* (pp. 32–51). https://doi.org/10.38142/jtep.v4i1.994

Bowles, M., Ghosh, S., & Thomas, L. (2020). Future-proofing accounting professionals: Ensuring graduate employability and future readiness. *Journal of Teaching and Learning for Graduate Employability, 11*(1), 1–21. https://doi.org/10.21153/jtlge2020vol11no1art886

Byström, H. (2019). Blockchains, real-time accounting, and the future of credit risk modeling. *Ledger, 4*. https://doi.org/10.5195/ledger.2019.100

Colicchia, C., & Strozzi, F. (2012). Supply chain risk management: A new methodology for a systematic literature review. *Supply Chain Management: An International Journal, 17*(4), 403–418. https://doi.org/10.1108/13598541211246558

El-Dalahmeh, S. M. (2021). Impact of big data analysis on accounting profession field: Study in Jordanian business environment. *International Journal of Accounting and Financial Reporting, 11*(1). https://doi.org/10.5296/ijafr.v11i1.18403

Finger, C. A. (1994). The ability of earnings to predict future earnings and cash flow. *Journal of Accounting Research, 32*(2), 210–223. https://www.jstor.org/stable/2491282

Fotoh, L. E., & Lorentzon, J. I. (2021). The impact of digitalization on future audits. *Journal of Emerging Technologies in Accounting, 18*(2), 77–97. https://doi.org/10.2308/JETA-2020-063

Fülöp, M. T., Topor, D. I., Ionescu, C. A., Căpușneanu, S., Breaz, T. O., & Stanescu, S. G. (2022). FinTech accounting and Industry 4.0: Future-proofing or threats to the accounting profession? *Journal of Business Economics and Management, 23*(5), 997–1015. https://doi.org/10.3846/jbem.2022.17695

Ghio, A., Occhipinti, Z., & Verona, R. (2024). The consideration of diversity in the accounting literature: A systematic literature review. *Accounting History Review*. https://doi.org/10.1080/09638180.2024.2330089

Gkintoni, E., Kakoleres, G., Telonis, G., Halkiopoulos, C., & Boutsinas, B. (2023). A conceptual framework for applying social signal processing to neuro-tourism. In *Springer Proceedings in Business and Economics* (pp. 323–335). https://doi.org/10.1007/978-3-031-26829-8_20

Gosling, J., & Naim, M. M. (2009). Engineer-to-order supply chain management: A literature review and research agenda. *International Journal of Production Economics, 122*(2), 741–754. https://doi.org/10.1016/j.ijpe.2009.07.002

Grossi, G., Steccolini, I., Adhikari, P., Brown, J., Christensen, M., Cordery, C., ... & Vinnari, E. (2023). The future of public sector accounting research: A polyphonic debate. *Qualitative Research in Accounting & Management, 20*(1), 1–37. https://doi.org/10.1108/QRAM-09-2022-0135

Grosu, V., Coșmulese, C. G., Socoliuc, M. S., Ciubotariu, M. S., & Mihaila, S. (2023). Testing accountants' perceptions of the digitization of the profession and profiling the future professional. *Technological Forecasting and Social Change, 193*, 122630. https://doi.org/10.1016/j.techfore.2023.122630

Grzybek, O., Maruszewska, E. W., & Tuszkiewicz, M. A. (2025). The past, present, and future of accounting information systems research: A bibliometric analysis and thematic synthesis. *Zeszyty Teoretyczne Rachunkowości, 49*(3), 67–84. https://doi.org/10.5604/01.3001.0055.2469

Hakami, T., Sabri, O., Al-Shargabi, B., Rahmat, M. M., & Nashat Attia, O. (2024). A critical review of auditing at the time of blockchain technology: A bibliometric analysis. *EuroMed Journal of Business, 19*(4), 1173–1201. https://doi.org/10.1108/EMJB-01-2023-0010

Horne, E., Loftus, S., McCoy, S. S., & Winn, A. M. (2024). Attracting the next generation of accountants: The joint impact of sustainability emphasis and social value orientation on accounting career perceptions. *Auditing: A Journal of Practice & Theory, 43*(1), 191–209. https://doi.org/10.2308/AJPT-2022-111

Igou, A., Power, D. J., Brosnan, S., & Heavin, C. (2023). Digital futures for accountants. *Journal of Emerging Technologies in Accounting, 20*(1), 39–57. https://doi.org/10.2308/JETA-2020-088

Indrajaya, A., Ulandewi, A., Dewi, N., & Tanaya, T. (2024). Generation Z and the future of the accounting profession: A qualitative study of challenges and adjustments in the technology era. *Journal Management and Hospitality, 2*(1), 13–24. https://www.swastikajournal.com/index.php/jmh/article/view/168

International Federation of Accountants. (2021). *Groundbreakers: Gen Z and the future of accountancy*. https://www.ifac.org

Kassar, M., & Jizi, M. (2025). Artificial intelligence and robotic process automation in auditing and accounting: A systematic literature review. *Journal of Applied Accounting Research, 27*(1), 217–241. https://doi.org/10.1108/JAAR-05-2024-0175

Kitchenham, B., Pretorius, R., Budgen, D., Brereton, O. P., Turner, M., Niazi, M., & Linkman, S. (2010). Systematic literature reviews in software engineering: A tertiary study. *Information and Software Technology, 52*(8), 792–805. https://doi.org/10.1016/j.infsof.2008.09.009

Kristanto, A. B., & Cao, J. (2025). The landscape of accounting-related research in Indonesia: Mapping distinctive settings and future research agenda. *Journal of Accounting Literature, 47*(2), 462–494. https://doi.org/10.1108/JAL-08-2023-0148

Kunwar, M. (2019). *Artificial intelligence in finance: Understanding how automation and machine learning is transforming the financial industry* (Bachelor's thesis). https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2019082818025

Kureljusic, M., & Karger, E. (2024). Forecasting in financial accounting with artificial intelligence: A systematic literature review and future research agenda. *Journal of Applied Accounting Research, 25*(1), 81–104. https://doi.org/10.1108/JAAR-06-2022-0146

Matthews, D. (2019). The past, present, and future of accounting history. *Accounting Historians Journal, 46*(2), 25–40. https://doi.org/10.2308/aahj-2020-002

Mayori, C., & Hidayat, A. M. (2025). Shaping financial futures: Exploring the impact of financial literacy, inclusion, and behavior on financial planning in Telkom University's Generation Z. *Jurnal Siasat Bisnis, 29*(2), 211–226. https://doi.org/10.20885/jsb.vol29.iss2.art6

Mehri Namakavarani, O., Kazemi, H., Rezaei, F., & Ehtesham Rasi, R. (2024). The research future of management accounting based on data-based systems. *International Journal of Knowledge Processing Studies, 4*(2), 91–106. https://en.civilica.com/doc/1831120/ [In Persian].

Mehri Namakavarani, O., Kazemi, H., Rezaei, F., & Ehtesham Rasi, R. (2024). The Research Future of Management Accounting Based on Data-Based Systems. *International Journal of Knowledge Processing Studies*, *4*(2), 91-106. https://doi.org/10.22034/kps.2023.391096.1117

Mendoza, A. L., Hernández, R. V. R., Quezada, M. T. P., & Hernández, R. S. (2023). Cybersecurity among university students from Generation Z: A comparative study of the undergraduate programs in administration and public accounting in two Mexican universities. *TEM Journal, 12*(1), 503–511. https://doi.org/10.18421/TEM121-60

Molanazari, M., Ahmadi, S., & Seilsepoor, H. (2024). The determinants of adoption, quantity, and quality of sustainability reports: Using a systematic review. *Journal of Accounting Knowledge, 16*(1), 27–50. https://doi.org/10.22103/jak.2024.22361.3969 [In Persian].

Morioka, S. N., & Carvalho, M. M. de. (2016). A systematic literature review towards a conceptual framework for integrating sustainability performance into business. *Journal of Cleaner Production, 136*, 134–146. https://doi.org/10.1016/j.jclepro.2016.01.104

O'Shea, M. A., Bowyer, D., & Ghalayini, G. (2022). Future proofing tomorrow's accounting graduates: Skills, knowledge and employability. *Australasian Accounting, Business and Finance Journal, 16*(3), 63–81. https://doi.org/10.14453/aabfj.v16i3.05

Pang, Z., & Xiao, Y. (2023). Inventory control under corporate income tax and accrual accounting. *IISE Transactions, 55*(8), 833–845. https://doi.org/10.1080/24725854.2022.2110172

Parker, L. D. (2001). Back to the future: The broadening accounting trajectory. *The British Accounting Review, 33*(4), 421–453. https://doi.org/10.1006/bare.2001.0173

Philippas, N. D., & Avdoulas, C. (2021). Financial literacy and financial well-being among Generation Z university students: Evidence from Greece. In N. D. Philippas & C. Avdoulas (Eds.), *Financial literacy and responsible finance in the FinTech era* (pp. 64–85). Routledge. https://doi.org/10.4324/9781003169192-5

Pimentel, E., & Boulianne, E. (2020). Blockchain in accounting research and practice: Current trends and future opportunities. *Accounting Perspectives, 19*(4), 325–361. https://doi.org/10.1111/1911-3838.12239

Qasim, A., & Kharbat, F. F. (2020). Blockchain technology, business data analytics, and artificial intelligence: Use in the accounting profession and ideas for inclusion into the accounting curriculum. *Journal of Emerging Technologies in Accounting*, *17*(1), 107-117. DOI: 10.2308/jeta-52649

Rabbani, M. R. (2024). Impact of digital advancements on accounting, auditing and reporting literature: Insights, practice implications and future research directions. *Journal of Accounting & Organizational Change*. https://doi.org/10.1108/JAOC-01-2024-0028

Rajabloo, A., Hosseini, S. H., & Hemmati, B. (2024). Typology of self-regulation frameworks for the development of functional measures in the auditing profession. *Journal of Accounting Knowledge, 16*(1), 157–180. https://doi.org/10.22103/jak.2024.22791.4007 [In Persian].

Salati, S., Barzideh, F., Raeisi Vanani, I., & Babajani, J. (2022). Identifying the drivers of the future of accounting in Iran in the field of technology-based innovations. *Journal of Accounting and Social Interests, 11*(4), 1–24. https://doi.org/10.22051/jaasci.2022.39111.1663 [In Persian].

Sandelowski, M., & Barroso, J. (2007). *Handbook for synthesizing qualitative research*. Springer Publishing Company. https://www.scirp.org/reference/referencespapers?referenceid=1196746

Schmitz, J., & Leoni, G. (2019). Accounting and auditing at the time of blockchain technology: A research agenda. *Australian Accounting Review, 29*(2), 331–342. https://doi.org/10.1111/auar.12286

Shakibamehr, A., Nasiri, S., Sarkamaryan, S., & Jorjorzadeh, A. (2024). The integration of current and emerging technologies in accounting education: Content analysis of reports of accounting professional bodies. *Journal of Accounting Knowledge, 16*(1), 51–82. https://doi.org/10.22103/jak.2024.22757.4003 [In Persian].

Sklavos, G., Zournatzidou, G., Ragazou, K., Spinthiropoulos, K., & Sariannidis, N. (2025). Next-generation urbanism: ESG strategies, green accounting, and the future of sustainable city governance—A PRISMA-guided bibliometric analysis. *Urban Science, 9*(7), 261. https://doi.org/10.3390/urbansci9070261

Smith, K. T., Smith, L. M., & Brower, T. R. (2016). How work–life balance, job performance, and ethics connect: Perspectives of current and future accountants. In *Advances in Accounting Education: Teaching and*

Curriculum Innovations (Vol. 20, pp. 177–211). Emerald Publishing. https://doi.org/10.1108/S1574-076520160000020008

Sopt, J., Ghio, A., & Cho, C. H. (2026). Generational views on accounting: A case study on Gen Z. *European Accounting Review*, 1–28. https://doi.org/10.1080/09638180.2026.2673020

Sudaryanti, D., Adib, N., Sari, A. F. K., & Fakriyyah, D. D. (2025). Gen Z and uncertainty: Study of management accounting decision-making behavior based on prospect theory. In *SHS Web of Conferences* (Vol. 217, Article 01006). EDP Sciences. https://doi.org/10.1051/shsconf/202521701006

Taghavi, S. R., & Fakhari, H. (2024). Futures study of emerging technologies in Iran's financial auditing profession: A Delphi-based scenario analysis. *Professional Auditing Research, 4*(16), 92–123. https://doi.org/10.22034/jpar.2024.2016148.1246 [In Persian].

Wen, W. (2022). Taking stock and moving forward: A systematic literature review on accounting professionalisation in China, 1980–2021. *Journal of Accounting in Emerging Economies, 12*(2), 238–278. https://doi.org/10.1108/JAEE-11-2020-0292

Wilkinson, S., Antoniades, H., & Halvitigala, D. (2018). The future of the Australian valuation profession: New knowledge, emerging trends and practices. *Property Management, 36*(3), 333–344. https://doi.org/10.1108/PM-04-2017-0026

Yusuf, M. N. A., Irwan, A. S., & Riantono, I. E. (2023). Gen Z as the catalyst for change of the future accounting professions. In *E3S Web of Conferences* (Vol. 426, Article 02104). EDP Sciences. https://doi.org/10.1051/e3sconf/202342602104